

ՆՄՈՅՇՆԵՐ
ԳԱՆՁԱՐԱՆ
ԲԱՌԱՐԱՆԷՆ

ՀԵՂԻՆԱԿ

ԲՐՕՖ. ՅՈՂՎ. Թ. ԳԱՅԱԵԱՆ

1864 - 1934

(ՄԻՍԻԹԱՐ. ՊՈՆՏԱՅԻ)

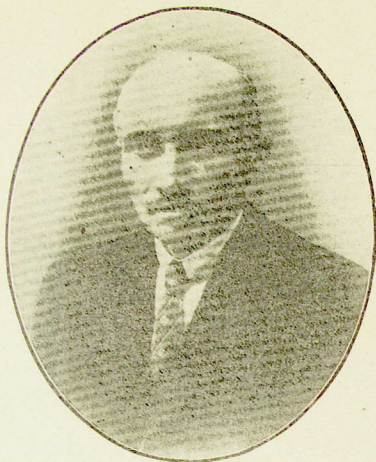

ԱՂԵՔԱՆԴՐԻԱ
ՏՊԱԳՐ. Ա. ԳԱՍԱԳԵԱՆ

1935

ԳԱՆՋԱՐԱՆ - ԲԱՌԱՐԱՆ

ՀԵՂԻՆԱԿ

ԲՐՈՑ. ՅՈՀԷ. Թ. ԳԱՅԱԵԱՆ

1864 - 1934

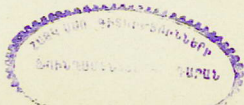
(ՄԻՆԻՐԱՐ. ՊՈՆՏԱՅԻ)

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՏՊԱԳՐ. Ա. ԳԱՍԱՊԵԱՆ

1935

A II
53348

սուցիչ կը կարգուի Գերմանիոյ Վիլհէլմստորֆ գիւղին մէջ, ուր ապաստան դռած էին 95ի շարդերէն ազատուած 15-20ի չափ հայ որբեր. մինչև 1910 թուականը Եւրոպա բնակելով պատրաստած է մայրենի լեզուի և օտար լեզուներու ուսուցման համար խիստ խնամով պատրաստուած դասագիրքերու շարք մը. հրատարակած է գրական ուրիշ գործեր, ինչպէս նաև ազգային հարցերու նուիրուած բազմաթիւ արժէքաւոր յօդուածներ զանազան թերթերու մէջ: Երեք տարի Աղեքսանդրիոյ Պօղոսեան ազգ. վարժարանի և հինգ տարի ալ Գահիրէի Գալուստեան ազգ. վարժ.ի տնօրէնութեան պաշտօնը վարած է արդիւնաւորապէս. այնուհետև ստիպուած է հրաժեշտ տալ այնքան սիրած իր ասպարէզին՝ խանգարուած առողջութեանը պատճառաւ: Սակայն, որպէս սրտցաւ հայ, մինչև իր մահուան նախօրեակը ֆրացած է մաքուր և անբասիր ազգային գործիչ, մասնակցելով զանազան ազգանուէր միութիւններու և ամէնէն վերջը քանի մը գաղափարակից ընկերներու հետ հիմնելով «Հայ Ժողով. Միութիւն»ը Գահիրէի և Աղեքսանդրիոյ մէջ:

ԳԱՆՁԱՐԱՆ-ԲԱՌԱՐԱՆԸ

Բրոֆ. Գայանանի կեանքին ու գործին ան-
ժխտելի փառապատիւը ըլլալու սահմանուած է իր
անտիպ Գանձարան-Բառարանը որ աւելի քան 15
տարիներու յոգնավաստակ աշխատութիւններէ
ծնած հոյակապ գործ մըն է, որուն մէջ բազմա-
հմուտ հեղինակը ջանացած է տալ հայերէն բառե-
րուն բոլոր հոմանիշները, անոնց զանազան առում-
ները՝ գործածութեան տեղին համեմատ, և այս
ծանր գործը խղճատօրէն ղլուխ հանելու համար՝
քննած ու պրպտած է ցարդ մեր մէջ հրատարակ-
ուած բոլոր հայերէն բառարաններէն զատ եւրո-
պական լեզուներու բառարանները. դիմած է մեր
գաւառաբարձստներուն, հարցնելով, հետազօտելով
և անդադար կարգալով, ուշիմ ընթերցողը այս
պրակին մէջ հրատարակուած քանի մը տասնեակ
նմոյշ բառերէն կրնայ եզրակացնել թէ՝ ո՛րքան
աշխատանք խլած է հեղինակէն այս գործը և որ-
քան օգտակար դեր մը վերապահուած է անոր՝ մեր
դպրոցներուն և մեր նոր սերունդին ձեռքին մէջ:

Ահա թէ ինչո՛ւ իր մահուան վաղորդայնին իսկ
իր բարեկամներն ու այս գործին կենսական կարե-
ւորութիւնը գնահատող կարգ մը մտաւորականներ
ձեռնարկեցին կազմել ԳԱՅԱՆԱՆ-ԲԱՌԱՐԱՆի հրա-
տարակիչ յանձնախումբ մը, որուն գործը պիտի
ըլլայ դիմել զբասէր ազգայիններու և կանխիկ
բաժանորդագրութեան դրութեամբ դիւրացնել ա-
նոր հրատարակութեան գործը:

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

ԲԱՌԱՐԱՆ - ԳԱՆՁԱՐԱՆԷՆ

ԱՄՈՒՐ . ա. գ. Հաստատ , պինդ , կարծր , սերտ , կռու , տոկուն , զիմացկուն , ապահով , անշարժ . (բերդ՝) անառիկ . (ձեռքը՝) ժլատ , կծծի , կցիւր , ճղճիւմ , ուիշտ . (փոր՝) պինդ :

ԱՂԲ . գ. Կղկջանք , ապաւառ . (ոչխարի՝ այծի՝ ճագարի՝) սպտոււր , գլտիկ . (ոչխարի սալացած՝) տարթ . (արջառի՝ թագ) թրիք . (արջառի՝ չոր) քակուր , գչկուր , աթար , թիթրեն . (չան՝) շանքին . (կատուի՝) կճիր . (թռչունի՝) ծիրտ . (ճճիի՝) կտիտ . (մարդու՝ փոշիացած) փթեր . (պինդը՝) կոլոզ . (նուրածինի՝) միկոնիոն . (ոյծը՝) ցեռ . (ձիու , իշու , ջորիի , ուղտի՝) փչկուլ . (գոմէշի՝) կոռոփ :

ԱՅԼԱՆԴԱԿ . ա. Անսովոր , արտասովոր , արտակարգ , արտառոց , տարօրինակ , անհեթեթ , անճոռնի , անշնորհք , հրէշային , ճիւղաղային . (չատ մեծ՝) խոշոր , վիթխարի , հսկայական , անարդեւ :

ԱՂՏ . գ. Աղտեղութիւն , կեղտ , կորկ , արատ , բիծ . (ականջի՝) դէջ , սսուկ . (աչքի՝) ճիպու , ճպուռ , բիծ . (ակռայի՝) ման . (քիթի՝) խլինք . (հալած մեւ տաղի՝) կղկղանք , խարամ . (տղընկեր՝) դեգ , ցանկ , փառ , մզանք , շապիկ :

ԱՅՏՈՅՏ . գ. Ուռ , ուռեցք . պալար . (մանրը՝) պուտ , խաղաւարտ , ելունդ , պաղպաջ , շտիկ , փշտիկ . (ձեռքերու վրայ կարծր՝) կոծիծ . (ուռական արմատ՝) խլունկ , (երկուորիքի վրայ՝) մարմնանք .

(մտեղէն փոքրիկ արտասուլաթոր՝) մսկուծ . (ճարպային՝) ճարպանք :

ԱԶԲ. գ. Տեսանելիք, ականողիք, լուսարան . տեսուլթիւն . (հացի, պանիրի, դարակի՝) խորշ . (մատանքարի՝) կապիճ, ճանակ . (կշիռքի՝) նժար, թաթ . (որթատունկի՝) ակնուռ . (ճիւղի՝) պտուկ, ծիւ . (բանի մը հակում՝) տենչ, փափաք . (գուլպայի ուռկանի, զրահի՝) օղակ . (մէկ — ով՝) միականի . (ջուրի՝) ակ, աղբերակ . (— ը սուր՝) սրատես, կորովարիւր . (մէկուն — ին լոյսը՝) սիրականը :

ԱՊԻԿԵՆԼ. ԵՐ. Կիտուածել, արծնել . բռել (կաւեղէն անօթ) :

ԱՌՆԵՆԼ. ԵՐ. Ստանալ, ընդունիլ . բռնել . գնել . (բերդ մը՝) գրաւել . (մէջն՝) բովանդակել, պարունակել . (հոգը վրան՝ յանձն՝) ստանձնել . (ակուան՝) լորճել . (աչք՝) շլացնել, խտղել . (աչքը՝) համարձակել . (վտանգը աչքը՝) գիմագրաւել . (կանգ՝) կանգնիլ, կենալ, դադրիլ . (հոտը՝) տեղեկանալ . կռահել, գուշակել . (սիրտ՝) քաջալերուիլ, խրախուսուիլ . (վար՝) իջեցնել . (գիմակը վար՝) գիմակազերծ ընել, խայտառակել . (նորէն ձեռք՝) վերսկսիլ . (կին՝) ամուսնանալ . (մէկուն սիրտը՝) ողորքել . (գաղափար մը՝) կաղմիւլ . (լուրջի, կատակի՝) համարել . (նկատի՝) քննել . (վեր՝) վերցնել . (վարձքով՝) վարձել . (վախը զիս՝) պատել, գրաւել . (հոգը՝ մտմտուքը զիս՝) մտահոգուիլ, մտատանջուիլ . (ծախու՝) գնել . (տարիքը՝) ծերանալ . (հիւանդուլթիւն մը՝) վարակուիլ . (հրդեհը չորս դին՝) պատել, ճարակել . (ոտքի տակ՝) ոտնահարել . (մեծ քայլերը՝) շէքուկել . (խօսքը ետ՝) յետս կոչել . (մեղրը սիրտը՝) նողկալ (մեղրէն) :

ԲԱՆԱԼ. ԵՐ. պարզել, յայտնել . սկսիլ . (գործ մը՝) հաս-

տատել. (ծաղիկներ —) ծաղկիլ, փթթիլ. (ճամբայ) շինել, հորդել. (դիակը —) դիագննել. (ախորժակ) բերել, սրել. (վերքը) խարխարել, նորոգել. (սիրտը) պարպել. վստահիլ. (խմորը գըրտնակով —) գրտնել. (գուռը քիչ մը —) ձերպել. (քողը) քողազերծել. (մէկուն գաղտնիքը) հրապարակել, մերկացնել. (աչք — գոցել) թարթել, քթթել. (աչք — գոցելը) ակնթարթ, (աչքը չորս —), զգոյշ, արթուն կենալ. (ցանքի ակօսը — արտը ջրելու համար) առափտել:

ԲԶԲՏԵԼ. ԵՐ. Պատուել, պատուտել, ցրցտել, հերձատել, խզտել, խզրատել, ցաւատել, ծուատել, ծուխկել, յօշոտել, ձրձտել, կափատել, ցտել, քճքճել:

ԲՇՏԻԿ. Գ. Շտիկ, պուտիկ, խաղաւարտ, պաղպաղ:

ԳԱՐՇԻԼ. ԶՐ. Խորշիլ, գանիլ, զդուիլ, նողկալ, պժգալ:

ԳԶՈՒԶ. Ա. Ստորին, ցած, նուաստ, գռհհիկ, փոքրօղի, ոչինչ, անպիտան:

ԳՈՐՏՆՈՒԿ. Գ. (ձեռքերու վրայ) կոծիծ, ելունդ. (բոյսերու վրայ) խլունկ, այտոյց:

ԳՏԵԼ. ԵՐ. Ստանալ, ունենալ, ճարել, հայթայթել. հնարել, ստեղծել. հանդիպիլ, տեսնել. (ժամանակ —) կարենալ, ատիկել. (լաւ —) հաւանիլ, հաւնիլ. (առողջութիւնը) վերստանալ. (ըսելիք մը) առարկել, խծքծել. (ինքզինքը —) սթափիլ. հանգարտիլ. շտկուիլ. (ըրածը —) պատժուիլ:

ԴԱԴՐԵՑՆԵԼ. ԵՐ. Կեցնել, կանգնեցնել, կասեցնել, լռեցնել. (ցաւ, հասոյթ, նպաստ —) կտրել. (արտօնութիւն՝ սովորութիւն մը) խափանել արգիւել. (պաշտօնեայ մը առժամապէս —) կախակայել. (ընդմիջտ —) հրաժարեցնել, ճամբել. (յարաբերութիւն —) խզել. (վճարումները —) սնանկանալ:

ԴԱՇՏ . գ. Դաշտավայր , դաշտագետին , արտորայ , ան-
դաստան . (ջրոտ—) , մարդճակ . (լերան վրայի—) ,
լեռնագաշտ , սարահարթ :

ԴԱՏԱՐԿ . ա. Պարապ թափուր . (յոյս խոստում) ,
սին , սնամէջ , նանիր . (խօսք , բան) փուճ , սնո-
տի , չնչին , ունայն . (մարդ) , ոչինչ , տգէտ . (տուն՝
տեղ) , անբնակ . (անդբաղ) , անգործ , գործազուրկ :

ԴԱՐԵԻԱՆԴ . գ. Սարաւանդ , կարկառ , քիւ (լերան) .
ճակտնոց (դրան՝ պատուհանին՝ կամարի) :

ԴԷԶ . գ. Շեղջ , կոյտ . (քարերու՝) կարկառ կաշկառ .
(որաներու —) գաղիչ , օրան , կոպաղ , (խոտի ,
յարգի՝) , բարդ . (ցորենի գարիի՝) թեղ . (սլա-
շարի՝) մթերք , մթերած :

ԴՍՐՈՎԱՆՔ . գ. Մեղադրանք , պարսաւանք , եպերանք ,
բասրանք , սողտանք , պախարակութիւն :

ԵԳԻՊՏԱՀԱԽ . դ. Յեծ , քաջահաւ , շեախ , արտաւազ-
դահաւ :

ԵԶԵՐՔ . գ. Ծայր . (ցամաքի) , սահման . (դետի՝ լիճի՝
ծովու) , ափ . (զգեստի) , քղանցք . (լապիկի , թե-
ղանիքի) , դաստակ . (ամանի) , բերան , շուրթ .
(գերեզմանի) , դուռ . (աչքի) , ծիր , շրջանակ . (գլխ-
խարկի) , թլիփ . (օձիքի վերի) , զիկ . (լերան) , ստո-
րոտ . (անտառի) , վերջաւորք . (էջի) , լուսանցք ,
(հորի բերան) , եզնակ . (նկանակի կտրած) , կողինձ :

ԵԼԷԵԼ . չբ. (վեր) , բարձրանալ . (արեւի) , ծագիլ . (ջու-
րի) , բխիլ . (ցամաք) , իջնել . (առջեւ) , ներկայա-
նալ . (քունէն) , արթննալ . պարապը — , վրիպիլ ,
ձախողիլ , դերելիլ . փճանալ . (անունը) , հռչակ-
ուիլ . (առաջին) , հանգիսանալ . (գուշակութիւնը) ,
կատարուիլ . (տունէ) , կրուիլ , փոխադրուիլ . միտ-
քէն— , մոռցուիլ . ծեծի — , ծեծկուիլ . ճամբայ

— , մեկնել . ոտք — , քմբոստանալ . ոտքի — , կանգնել . (հիւանդը) ոտքի — , ապաքինել . թեր — , կողմնակցիլ , ձայնակցիլ . դէմ — , հակառակիլ . ինքնիրմէ — , այլայլել , վրդովիլ . խելայեղիլ . մէջէն — , թողուլ , հրաժարիլ . (ձեռնարկ մը գլուխ՝ երազը) կատարուիլ . (մէկուն հետ գլուխ) , համոզել , սանձել մէկը . վիճակաւ — , վիճակիլ , զարնել . (մարգկուծենէ) , այլանդակիլ . մէկուն խօսքէն դուրս — , չանսալ , չհետեւիլ . (բանտէն) , ազատիլ . տէր — , կանգնել . պաշտպան — , պաշտպանել , ջատագովել . (արիւնը գլուխը) , զայրանալ . հազարի — , հասնիլ . զրոյց — , շրջիլ , պտտիլ , տարածուիլ . (թերթ՝ գիրք՝ հրաման՝ օրէնք) , հրատարակուիլ . հոգին — , տանջուիլ , չարչարուիլ , նահատակուիլ . ձեռքէ — . կորսուիլ . իրաւ — , հաստատուիլ . սուտ — , չհաստատուիլ . աչքէ — , վարկաբեկուիլ . սիրտը — , փղծկիլ , յուզուիլ . մրցումի — , մրցիլ . հոտը — , յայտնուիլ :

ԵԼՈՅԹ . գ. Խօսքով յարձակում , ծանր կշտամբանք :

ԶԼԶԻՐ . ա. Աղտոտ , աղտեղի , պիղծ , գարշ , գարշելի , անարդ , փնթի , նողկալի , պժգալի , դանելի , խոհերական , խող :

ԶԱՆԳԵԼ . նբ. Շաղել , թրել , թրմել . խառնել , միասցընել , մալակոնել :

ԶԱՌԱՆՑԱՆՔ . գ. Բարբանջանք , բաջաղանք , բանդագուշանք , դանդաջանք , ցնորք :

ԶԶՁՈՒՄ . գ. Ստրջանք , աշխարանք , ապաշաւ , ապաշխարանք :

ՀՐԱՆ . գ. Սիւգ , սղոխ , հովիկ , գեփիւռ :

ՀՔ . գ. Ստեղծուածներ , արարածներ , համապոյք :

ԸՄԲՈՆ . ա. Յարմար, վայել, վայելուչ, պատշաճ, գիւսպոն, ճահաւոր, պատեհ, անկ, անկուռ :

ԸՆԴԵԼՈՒԶԵԼ . նք. Շարել, յեռուլ, ագուցանել, յարմարցնել, պատշաճեցնել :

ԸՆԿՈՅՁ . գ. Ընկուղենիի պտուղ, կակալայ . (միջուկը դժուար ելլող) — կրկիտ, քցիփ . (կեղեւը դիւրաբեկ) —, փուրխ . խոշոր —, բոբու . մէջը պարապ — չունուզ . չոր —ի միջուկ, ձնձում, երեցկին . չոր —ի միջուկին կէսը, տապակ . չոր —ի միջուկին քառորդը, պճեղ . պճեղները բաժնող միջնորմը, առագաստ, քիստ . (դալար) —ի կանանչ պատեան, փուր, պոպոկ, կղեղ, ողոխ, կտե . (դալար) —ի միջուկ, գուգուզ, կթուն . դալար — ի միջուկի կէս, փառակ . քառորդը, պճեղ . —ի միջուկը պատող նուրբ թաղանթը, մաշկ . չոր —ի արտաքին պատեանը, կեղեւ, խեճեպ, կճեպ . համեմաւոր հնդիկ —, մշկընկոյզ, գազերբուակ :

ԹԱԹ . գ. Զեռք . ոտք . գնդակահար գործի . (կատուի՝ առիւծի եւն.) առջեւի —, թաթուլ . (աղուէսի՝ արջի), փամփ . (կշիռքի), աչք, նժար . (զգալի՝ պարսատիկի), գող :

ԹԱՂԵԼ . նք. Ծածկել, պահել . (ջուրի մէջ) ընկղմել, մխրճել . (կրակը) մոխրի տակ —, անթեղել . (ճիւղերը) հողի տակ —, պանդրել, տաշտաթաղել . (մեռեալը), ամփոփել :

ԹԱՇԿԻՆԱԿ . գ. Սուդար, շուշտակ, վարչամակ . (կանանց պարանոցի) — պերոզ :

ԹՈՒԽՊ . գ. Մշուշ, մռայլ, մէգ, մառախուղ, բալ, շամանդաղ :

ԺԱԺ . գ. Ժժանք, խուլ, կրկուտ, խոշոտ . (կանեփի՝ վուշի՝) խծուծ :

ԺՏԱՆՔ . գ. Պաղատանք, թախանձանք . Ժպրհութիւն, աներեսութիւն :

ԻԺ . գ. Գարբ, թոխորն, թունաւոր օձ . եղջերաւոր—, եղջերիկ :

ԻՅՆԱԼ . չբ. Կործանիլ, շրջիլ . (տերեւները), թափիլ . (գին՝ ջերմ), իջնել . միտքը —, յիշել . վրայ —, ստիպել . (վրան), յարձակիլ . հետը —, նեղացնել . (բանի մը) ետեւէն —, հետամտել . (չարագործին) ետեւէն—, հետապնդել . աչքէ՝ երեսէ —, վարկարեկուիլ, շնորհագուրկ ըլլալ . (մրցումի մէջ), յաղթուիլ, պարտուիլ . (պատերազմի մէջ), մեռնիլ, զոհուիլ . ուժէ —, ուժաթափիլ . սովորութենէ—, խափանուիլ . խայծ — (խաղողի), հասուննալ սկսիլ . (նորաձեւութենէ) — ելլել, հիննալ . (երկինքէն) ապշահարիլ . անկողին —, հիււանդանալ . բաժին —, վիճակիլ . ճամբայ —, ճամբայ ելլել . (ձայնը), տկարանալ . (սեռան տակ), կքիլ, ընկճիլ . (այս ինչ օրուան), հանգիպիլ, հասնիլ . (աչքի), զարնել, նշմարուիլ . (ծրագիր՝ հաշիւ), ջրւրը —, գերեւել, ձախողիլ, փճանալ . (քեզի՝ ինծի) վայել, պատշաճիլ . խորը — (աչքերու), կկոցիլ, փոսանալ :

ԼԵՅՈՒՆ . ա. Լի, լեցուած . յորդ, առատ . լեփ —, զեղուն, պատարուն, թաթաղուն, ակաղձուն, առլի . (հասկ), ատոք, հասկաթուռ . իմաստով—, իմաստալից . (բազմութիւն), հոծ . երկու ակերը —, կուց մը . արցունքով —, արտասուալից :

ԼԿԱՄ . գ. Սանձի բերանոց, դանդաճաւանդ, ճիւղ . (փոկը), երասան(ակ) :

ԼՈՒՐՁ . ա. (Խնդիւր), ծանրակշիռ, կարեւոր . (մարդ), լրջախոհ, խոհուն, ծանրագլուխ, ծանրաբարոյ, զգօն, լրջամիտ . (հիւանդութիւն), ծանր :

ԽԱԹԱՐԵԼ, **ԳՐ. Աւրել**, խանդարել, եղծանել, վատթարացնել, չնասել, ապականել :

ԽԱՂԱՆ, **ԳՐ. Զբօնել**, զուարճանալ, կատակել . յառաջ —, յառաջանալ . (գեր մը) կատարել . մատիկ —, խորամանկութիւն, խարէութիւն բանեցնել :

ԽԱՂԽԱՄ . **գ.** Վանդակամատ, վանդակաձող, բարամբունք, քանոն :

ԽԱՌՆԱԿՈՒԹԻԻՆ . **գ.** Խռովութիւն, մուռտ, շփոթ, խուճապ, իրարանցում, թոհուբոհ, բարեկոն, քառս :

ԽԵՄ . **գ.** (Ջութակի, թմբուկի, մաղի), նուրբ տախտակ :

ԽԷԹ . **գ.** Կասկած, տարակոյս, երկմտութիւն, երկբայութիւն, երկունք, վախ :

ԾԱՅՐ . **գ.** Ծագ, վերջ, վախճան, եզր, սահման . (լերան), դադար, կատար, գլուխ . (ծագում), սկիզբ . (զգեստի), քղանցք, վտառակ, գրօշակ . վերջին —, — աստիճան խիստ, սաստիկ, չափազանց, ծայրագոյն . (նետին երկճղի սուր —), գլղուկ, սուփար, պայռիք . (նետին սուր —ը), կարթ . (գրչի), գրչածայր . (նիզակի), տէգ, սլաք . (ծիծի), պտուկ . (սուրի, դանակի), սայր, բերան . (կրնճիթի), ցռուկ . — էն, սկիզբէն . — է ծայր, ամբողջովին :

ԾԵՓ . **գ.** (հողով), ցեխ, կաղղին . (հող ու կիրով), շաղախ . (յարդով), մուլ . (անօթներուն բերանը դոցեկու), մորտ, շոխ, շողախ . (գաճով թեթեւ), բուռ . (կիրով), կրածեփ . (սոսնձախառն գաճով), կճածեփ . (խայծղանով), նաւածեփ :

ԾԻԻՐԻՆ . **չբ.** Հիւծիլ, մաշիլ, ծնգիլ, ներգեւիլ, հաւիլ, հատնիլ :

ԾՈՒԷՆ . **գ.** Ծուատ, պրօն, գզած, փիլթայ, փուրծ . (բուրդի, բամպակի, ամպի), կ'ոորունք, փշուրք :

ԿԱԶՄԱՆՔ. գ. Գործիք, սարք, սարուածք. (բանակի՝ նաւի), հանդերձանք. (տան), կահ, կարասի. (ձիու), ասպաղէն. վարաւանդ. (սենեակի), զարդարանք, յարգարանք. (մամիւնի), յօրինուածք. (սեղանի), սպաս. (առէջի պատրաստութեան), տաստաճաղ:

ԿԻԻՍ. գ. Կախարդ, վհուկ, դիւթ. (կին), ջատուկ:

ԿՈՊՏՈՆ. գ. (Քաժուած ձիթապտուղի) մնացուի, չանչ, բլիթ:

ՀԱՂՈՐԴԵԼ. նք. (լուր) յայտնել, իմացնել, տեղեկացնել. (նիւանդութիւն), փոխանցել. (հաղորդականները), հաղորդ տալ. (զաղտնիքը), վստահել. (աւանդարդ), աւանդել, թողուլ:

ՀԱՆԳՐՈՒԱՆ. գ. Օթեւան, իջեւան, հանգոյց, դադար, կայուն. (երկաթուղիի), կայարան. (նաւերու), նաւահանգիստ. (ոչխարներու), մակադատեղ. (եղերու), ցանկապատ. (երէներու), փակարան. (գաղաններու), որջ, սոր. (կարաւանի), փուտկայ. (վերջին), դերեզման:

ՀԻԻԹ. գ. Հոյդ. (մարմինի՝ ըոյսերու), աւիշ. (բոյսերէ, պտուղներէ քամուած), մուղ, քամուկ. (գրուածքի, ճառի), նիւթ, հողի. ուտեստեղէնի, սնունդ. (ապականած), ցում:

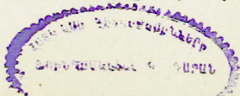
ՀՕՏ. գ. (այծերու), հօրան, (արջառի), նախիր, անդեայք. (խողերու), երամակ. (ոչխարներու՝ մեծ), վանակ. (հաւատացեալներու), ժողովուրդ, համայնք:

ԶԱԳ. գ. Կենդանիներու փոքրիկը. (կովի), հորթ. (գոմէշի), գլխատակ, պլէճ. (էգը) աւարեկ. (ձիու), մտրուկ. (իշու), քուռակ. (ոչխարի), բուծ, գառնուկ. (այծի), ուլ. (այծի միամեայ), ամիկ. (այծի

էգ), ալոջ. (խողի՝ կինճի), խոճկոր, գոճի. (կատուի), փխիկ. (հաւի), վառեակ. (հաւինորածին), ճուտ. (հաւի պարարտ), շլիօն. (աղաւնիի), գոխ, աղաւնեակ. (լորի), լորամարդի. (մուկի), մկնիկ. (ուղտի), կողոն. (առիւծի, վաղրի), կորիւն. (արջի), թոփիւն. (այծեամի), այծեմիկ. (եղնիկի), եղնորթ. (փիղի), փղորդի. (շան, գայլի), լակտ. (արծիւի), արծուածագ. (բաղէի), դուռագ, պիւլիկ. (գորտի), շերեփիկ, կրօր, գդէլ. (ոջիլի), մաթիլ, միկ. (ճանճի), մուն. (միսի ճանճի), ծետուկ. (օձի՝ իժի), օձակորիւն, իժակորիւն:

2063. գ, Հնչիւն, գոչիւն, աղաղակ, ճիչ. (Աստուծոյ), պատգամ. (մարդու), բարբառ, խօսք, աւաչ, երգ. (առիւծի, վաղրի), մոնչիւն. (խողի, ցիւի), խոնչիւն, բոհրոհիւն գրդիւն. (ուղտի), կառաչիւն. (կողի՝ եզի՝ ցուլի), բառաչիւն, բչիւն. (հորթի), պոռոչիւն. (շան), հաչիւն. (շան բարկութեան), խուրոց. (շան երկարածդուած՝ գայլի), ոռնում. (լակտի), կնձկնձում, կաղկանձում, միկմիկոց. (եղջերուի՝ փիղի), գոչիւն, թառաչիւն. (արջի), թունթունում, մրթմրթում, մրմում. (կորիւնի՝ թոփիւնի), թնձկում. (կատուի), մլաւիւն, նմիւփոց, վակում. (ոչխարի), մայիւն, բլումբլում. (խոյի՝ այծի՝ կապիկի), պապալիւն, կկմիւն. (ձիու), վրնջիւն, խրխիւն. (ձիու ոտքի), դրնդիւն. (ձիու քիթէն), փնչիւն. (լորի), սլնքըռտիւն. (իշու), գոնչիւն, գոինչ. (սագի), կըղկըղոց, չչում. (կարապի), կուիչ. (բաղի), կակաւում. (ծիծեռնակի), ճչիւն. (կռունկի), կոնչիւն, կանչիւն. (հնդկահաւի), զօղանջիւն. (ագռաւի), կուիչք, կուինչ, կրաս. (արագիլի), կափկափիւն. (արծիւի), կանչ, կառաչ, կուիչ. (սիրամարդի), գո-

չում. (սիկուռի), գանչիւն. (աքաղաղի), կուկու-
լիկիւ. (աքաղաղի կուկուքի յաղթական), գա-
գացիւն. (աքաղաղի թեւերը զարնելու), թափ-
թափիւն. (հաւի), կուկուք. (նոր ածող հաւի),
կտկտուք. (թխսող հաւի), դաթգաթիւն. (ճուտե-
րու), ճտճտոց, բբիւն. (աղաւնիի), վուվու, մըն-
չիւն, խուլղուրտիւն. (կաքաւի), կրկջիւն, կըզ-
կըզոց. (գորտի), կուկոց, կարկաչիւն. (մուկի),
ծըւծըւոց. (ցինի, ծղրիթի), ճռճոց. (սարեակի՝
օձի), սոյլ, սուլոց. (թռչուններու), ճռռռղիւն.
(ճնճղուկի), ճճուում. (սոխակի), գեղգեղանք.
(մեղուի՝ մժղուկի), բզզիւն. (բուռիսի), տզզիւն.
(բուռի, կասթամի), գոյժ. (անասուններու շնառու-
թեան), հեւք. (նորածին մանուկներու լացի),
ճուանք, ճուոց. (մանուկներու քնդհատ լացի),
թզլտուք, ճզլտուք. (փոխադարձուած), արձա-
գանգ. (ողբի). կոծ, կական. (ողբի խմբական),
ջալլ. (վիշտի), հառաչ. (սաստիկ հառաչանքի),
կառաչանք, թառաչանք. (անձկութեան, յուսա-
հատութեան). ճիչ, աղաղակ. (ուրախութեան,
հաւանութեան), ծափ, ճայթիք, կայթիւն. (մար-
տի հրաւէր), մարտակոչ. (պղտիկի), ճիկ. (մու-
նետիկի, աճրդողի), պոռպոց. (քիթին տակէն
խօսելու), մրմռուք, տրտուք. (քիթին տակէն
կարդալու), լվոտուք, թաչիւն. (կամաց խօսե-
լու), հծծիւն, փսփսուք. (չաղակրատի), գարգա-
ջիւն. (կուիւի՝ բարկութեան), գոռում, դոչում.
(օգնութեան), կոչ. ճիչ. աղաղակ. (հոգեվարի),
հոնդիւն, հոնչիւն, խոնդիւն. (սապոտ կոկորդի),
կերկերում. (խորդացողի), խորդում, խոկում,
խախոց. (արթննալու մօտ երեւտկալով հանած),
թանչիւն. (սիրտի), բարախում. արոփում. (ոտ-
քի), դոփիւն. (ոտքով տախտակամածին, ձեռ-

քով սեղանին վրայ զարնուած եղանակի), դա-
 փիւն, դփրտութ. (ապտակի), շառաչ. (ակռանե-
 րու), կճրտում. (ակռաներու, չոր բաներ կոտորտե-
 լու ատեն), չաչում. (ակռաներու դողէն, ցուր-
 տէն), կափկափում, կարկաչիւն. (ականջ խօսե-
 լու), դռնչիւն. (փռնգտալու), փռնգտութ, փռն-
 չիւն. (լեզուին քիմքի, զարնուելու), չաչում,
 շլաբում. (ուտելու ատեն բերանի), ծփծփում.
 ստամոքսային կազերու), ձգեռտ, քեքուրտ, ըզ-
 գայռում. (աղիքներու), գրգռոց, փութ, տեռ.
 (հեծկտութի), կլթիկ, հեծուկ). (շփոթ), խղուըր-
 տիւն. (բազմութեան մը շփոթ), աղմուկ, ժխոր.
 (բարձրաձայն խնդութի), քրքիշ, քահքահ, խա-
 խանք. (բարձրաձայն լացի), կանչուըռտութ, վայ-
 նասուն. (տրտութի), կնչիւն. քրթմնջիւն. (փո-
 ղի, դրամի, հեռաձայնի, դաշնակի, փոքր զան-
 գակի), հնչիւն. (մեծ զանգակի, սալի), գանգա-
 չիւն, ղօղանջ. (գրպանի ժամայոյցի), թիք թաք.
 (դաշնակի խիստ զարնուածքի), դափդափիւն.
 (կացինի, քարուրագի), զրնդիւն. (հիացումի,
 վիշտի), բացադանչում. (թօքի, ականջի մէջ),
 խժռտութ. (խաղացող փոքր աղջկանց), ճվտութ,
 ճվտոց. (համրի), ղլղլոց. (ծեծելու, քար տա-
 չելու), կոփիւն. (տոփելու), տոփիւն. (վրան կոխ-
 ուած տախտակներու), գարգափ. (վայրաշարժի
 սուլիչի), սոյլ, սուլում, ղչում. (աղօրքի չքիւ-
 չքիւն), շխշիւց. (դրան ճկիկի), ճճկոց. (շիշի,
 պնակի կոտորելու), ճայթիւն. (սուրին գետինը
 քսուելու), շխշիւց. (ծնծղայի), գանգիւն. (քուր-
 վա ի, քշոյցի), շխտոց. (պայթումի), բոմբիւն.
 (շուշանի), շուշնչ. (լպուտի աղեղի), գզգզում.
 (հոգի), փչում, սուլում. (մեղմ հոգի), հծծիւն,
 սօսաւիւն. (մրրիկի, ծոգի), մռնչիւն. (սղոցի),

կռնչիւնն. (հողմաշարժ բոյսերու), գնդչիւնն. (սա-
կարանի), ժխոր, վժվժուք. (սաւառնակի), վըռ-
վըռոց. (եռացող ջուրի), մրմռում, պճպճում.
(կիկլակի), կիկլոց. (եռացող շաքարեայ հեղուկի),
պրպջիւն. (խնձորի շարժումով կորիզներու), չըխ-
չըխկոց. (նշան տալու համար հազալու), քղոց.
(չիչէն գինի, ջուր պարպուելու), խորխուում.
(թիակներու՝ ջուրը ինկած առարկաներու հա-
նած), ճողփիւն. (սառի ճեղքուելու), ճայթիւն.
(փայտի ճեղքուելու), ճղրաիւն. (աղբիւրի, վը-
տակի), մրմռնջ, կարկաջ, խոխոջիւն, դգչիւն.
(հեղեղի), զըմփոց. (արձակուած գնդակի). սոյլ-
շաչիւն, շչիւն. (հրազէնի, ռումբի), պայթում.
(չոգեկառքի, պատուհանի), գղրգիւն. (զրան,
սայլի), ճռնչիւն. (թմբուկի). գափիւն, գրնդիւն.
(բոժոժներու), գանգաչիւն. (թնթանօթի՝ ամպե-
րու), որոտում գոռում, բոմբիւն, թմբիւն. (ջըր-
վէժի, ալիքներու, շանթի, խարազանի, տեղա-
տարափի, գէնքերու, շղթաներու), շառաչիւն.
(վահաններու), կոփիւն. (նետի), շկահիւն. (փը-
լուզումի, վառող փայտի), ճարձատում. (չէնքի
անկումի), դղրգիւն. (հեռուէն եկած խալ), թը-
րընգիւն. (կանաչ տերեւներու), սօսափիւն,
խարշափ. (չոր տերեւներու, թուղթի), խշրտուք,
խօշիւն. (մետաքսեայ շրջագետի), շրչիւն.
(մեղմ), հծծիւն, շշունչ, շշնկոց, շշուկ. (աղօ-
թող տէրվիչներու), խախանջք. (ընտրողի), քուէ.
(ժողովականի), հաւանութիւն. (տառի, բառի,
խօսքի մը՝ վրայ դրուած), շեշտ. (նուագագոյն),
ծպտուն. (փքոցի), շռիւնչ. (կոկորդը ողողելու),
խաղաջ(իւն). (քնարի լարերու), թրթռում:

ՁԳՏԻԼ. չբ. Երկնալ. երթալ, դիմել, ուղղուիլ, մի-

տիւ. քաշուել, պրկուել. նկրտիւ, ճգնիւ, հետա-
մըտել. (յօրանջեցիւ), ճապկտիւ:

ԶՐՁԵԼ. նբ. Յօշոտել, բզքտել, ճողքել:

ԶՐՁԻՏ. ա. Յափշտակիչ, յօշոտիչ, գիշատիչ, գիշա-
խանձ:

ՂԱԿԻՇ. գ. Պատնէշ, պատուար. բանակատեղ, բանակ:

ՂԵՆՋԱԿ. գ. Սփածանելի. առաջարկ, առիգած, մի.
ջապատ, անթանոց:

ՂԵՐԶ. գ. հակ, բեռ, ծրար. (մեծ). (փոքր), կապոց,
պատառ:

ՂՕՂԻԼ. չբ. Պահուել, ծածկուել, սալարիլ, ծուարիլ:

ՃԱԽՐԻԼ. չբ. Թռչիլ սլանալ, սառառնիլ:

ՃԱԿԱՃԱՆ. ա. Յանկամոլ, տռփամոլ, պագշոտ, յայ-
րատ, վաւաշոտ. բղջախոհ, կնամոլ, իգամոլ, բոր-
բորիտ, ցոփ, կաթոտ, մախաղ, խառնասէր, պիղճ:

ՃԵՂՔ. գ. Ճաթ, հերձ, ճեղքուած, ծերպ, փապար.
(ձեռքի, ոտքի), փապարած: (ադամանդի), գեղ,
աժն. (նետի), գղզուկ, պայռիք. (հողի), մքռայ:

ՃԻՄ. գ. Սանձ, լկւմ, դանդանաւանդ. (փոկէ մասը),
երասանակ:

ՃՈՊԱՆ. գ. Չուան, պարան. (բարակ). առասան.
(հաստ), մալուխ. (կախելու, խեղդելու), խեղդան:

ՃՕՇԱԼ. չբ. Թշնամանել. չարախօսել. անուանարկել:

ՄԱԶ. գ. (Մարդուն), հեր. (կնոջ), վարս, ծամ. (ոլու-
րած), գանգուր. (ձիու), ձար. (ձիու, առիւծի
վիզի), բաշ. (ոչխարի), բուրդ: (այծի), այծեայ.
(խոզի, կինճի, ուղտի), ռտեւ. (պտուղի, մորթի,
նուրբ), աղուամաղ, զաղապ. (հասկի՝ փշոտ),
քիստ. (արհեստական), կեղծամ. (արմատի՝ բոյ-
սերու), թեւ, մազմզուկ. (սաղաւարտի), գիսակ.
(խառնաշփոթ — երոյ), գիսախուի:

ՄԱՅՐ. գ. Ծնող. (խորթ), մօրու. (մեծ տ. մամ. (ե-
կեղեցի), կաթողիկէ. (մեղուներու), պարսամայր.

(թռչուն), մարի . (չարեաց), արմատ, աղբիւր.
(տպագրական տառերու), բուն, նախատիպ, կա-
ղապար. (— երակ), դռներակ. (մաման —ը),
ջոջմամ:

ՄԻՇՏ. մ. Յարատեւ, յարածամ, շարունակ, անդուլ,
անդադար, յաւերժ, հանապազ, յաւէտ, յա-
ւիտեան:

ՄՂԵԼ, ԳՐ. Հրել քշել. դրդել, յորդորել, թելագրել.
(չար բանի), սագրել. (պատերազմ), պատերազ-
միլ. (պայքար), պայքարիլ. (կենդանի մը), վար-
ժեցնել. (չոգիով), շարժել.

ՄՐՈՏԵԼ. ԳՐ. Մրճոտել, աղտոտել. սեւցնել, անուա-
նարկել. վարկաբեկել. (պէշ գրել), խեցագրել,
ձարուտել. (թուղթ), անշահ բաներ գրել:

ՄՕՐԱՆԱԼ. ՆՐ. Դեղեխիլ, լճանալ, հոտիլ (ջուրերու):

ՅԱՂԹԵԼ. ԳՐ. Պարտել, ընկճել, նուաճել, յաղթահա-
րել, յաղթանալիլ, գերազանցել, գլել. (խաղի
մէջ), շահիլ. կթել, տանիլ, ջնթել:

ՅԱՅՐԱՏ. ա. Պագչոտ, վաւաչոտ, բղջախոհ, լիտի,
հեշտամոլ:

ՅԵՌՈՒԼ. ԳՐ. Անցընել, ընդելուզել, ագուցանել.
կազմել:

ՅՈՅԼ. ա. Թոլ, ծոլ, հեղգ, պղերգ, դանդաղ:

ՅՈՒԶԵԼ. ԳՐ. Խուզել, փնտռել, խառնել, քրքրել,
պրպտել. շարժել, խռովել, վրդովել, փոթորկել,
ալեկոծել, գրգռել, արծարծել:

ՅՈՒՐԱՆ. գ. Բուրգ. (որաներու), շեղջ, կուտակ, գա-
դիշ, թեղ. տ. տակը:

ՅՈՒՐԱՆ. գ. Սափոր, կոյժ, թակոյկ. (պզտիկ), փարջ:

ՅՕՐԱՆԱԼ. ՆՐ. Գիրանալ, պարարիլ. նազիլ, սիգալ,
սոնքալ, ճխալ. փափկանալ:

ՆԱԽԱՆՁ. գ. Յաչաղանք, մախանք. (բարի), նախան-
ձախնդրութիւն, փոյթ, եռանդ:

ՆԱԹ . ա . Թաց , մեղմ , կակուղ . (բաղաձայն տառեր ,
ւ , շ , մ , ն , ր) :

ՆԵՆԳՈՒԹԻԻՆ . գ . Խարդախութիւն , խաբէութիւն ,
մեղմխտանք , դաւ , դրժանք . անուղղամտութիւն ,
անպարկեշտութիւն , կեղծիք , խորամանկութիւն :

ՆԵՑՈՒԿ . գ . Յենարան . (պատի) , մոյթ , յենորմ . (կա-
մարի) , կամարակալ . (ծառի) , ձող , հաստոց . (որ-
թատունկի) , ձող , քարակ . սարբնայ , սարբի-
նայ կամ սարփինայ . (բոյսի) , խեչակ . (մալ-
դու) , օգնական , զօրավիգ . (ծերութեան) , պաշտ-
պան , թեւ թիկունք . (ջութակի լարերու) , լա-
րակալ , իշուկ) . (կաղացող սեղանի՝ դարանի) ,
յենակ , մութակ . (հիւանդի՝ խեղանդամի) , ան-
թացուպ :

ՆՇԱԻԱԿ . գ . Թիրախ , նպատակ , առարկայ , ենթակայ .
առակ —ի , խաղք , խայտառակ , ծաղր ու ծա-
նակ . (յանիրաւի) , զոհ :

ՇԱՀԻԼ . նք . Վաստիկիլ , օգտուիլ , յաղթել . (խաղի մէջ) ,
յաղթել . (դրամախաղի մէջ) . կիթել , ջնթել . (մըը-
ցումի մէջ) , գլիլ , գերազանցել . (գաղափար մը
գետին) , հետզհետէ տարածուիլ . (փորձառութիւն) ,
ստանալ , ձեռք բերել . (սիրտ) , գրաւել :

ՇԱՌԱԻԻՂ . գ . Ծիւղ , բարունակ . սերունդ , զարմ ,
զաւակ . (անիւի) , ստեղն , ճղուղ . տ . շառայլ :

ՇՆՈՐՀՔ . գ . Պարգեւ , բարիք , օրհնութիւն . գթու-
թիւն , ներողութիւն . վայելչութիւն , գեղեցկու-
թիւն , հրապոյր . ձիւք , տուրք , յարմարութիւն ,
ընդունակութիւն . թոյլտուութիւն . բարեկրթու-
թիւն . ճաշակ . —ով , յարմար , վայելուչ . (գործ
խօսք) . պարկեշտ (մարդ) :

ՇՏԵՄԱՐԱՆ . գ . Ամբար , համբարանոց , ընդունարան .
(ըլուրի) , ջրամբար . (գինիի՝ նպարեղէնի) , մառան ,
կեղար . (խոտի) . մարագ . (յարդի) , յարգանոց .

(ապրանքի՝ պահեստի), մթերանոց (ցորենի գետնափոր), հորոն, քանդուկ (նաւի), լցարան), (վառօղի), վառօղարան

ՈԳԻ. գ. Հոգի, շունչ, կեանք. դե. ճեւեղիկ. (մեռելի), ուրու(ական), տեսիլ, ստուեր. (նիւթի մը), իսկութիւն:

ՈԼՈՐԵԼ. Բբ. Բոլորել, գալարել, պրկել, դարձնել. (մագերը), գանգրել, խոպոպել. (հաւին վիզը), խառել:

ՈՂԲ. գ. Հեծ, լաց, կոծ. կական, ողողանք. (բաղմուս թեամբ), ջայլ, եղերգ:

ՈՂԿՈՅԶ. գ. Կոյզ. (առանց խաղողի), շրուանդ, գոչան. (փոքը), ճիւղ, ճուղ, ճութ, ողկուզիկ:

ՈՂՈՂԵԼ. Բբ. Հեղեղել. (հրապարակը), լեցնել. (բերանը) ցողուել. (կոկորդը), օտորդել, խաղաջել. (ամանները), ցայել:

ՈՂՈՔԵԼ. Բբ. Շողոմել, փաղաքշել շոյել, գգուել, անուշաբերնել, քսուլտիլ:

ՁԱՐԱՆՈՍ. ա. Ձարաբան, չարալեզու, օձալեղու, բանսարկու, բամբասող. շոգմոգ, փասքուս, քսու, քսմոս. առունկնճառ, զրպարտիչ:

ՁԱՐՁԱՐԱՆՔ. գ. Տառապանք, տանջանք, տուայտանք, կտտանք, խոշտանգանք, կոշկոճանք, կեղեքանք, խուանք, քարշանք, կռփանք, լըկանք. խաչ, մարտիրոսութիւն:

ՁԱՓ. գ. Քանակ, քանակութիւն. տարածութիւն, համեմատութիւն. չափաւորութիւն, վայելչութիւն, սահման. (երաժշտական), ամանակ. (տաղաչափական), ոտքերու թիւ. (նուագի, քերթուածքի, մարզանքի, պարի կանոնաւոր), կշռութ. (ցորենի, գրիւ. (—ով մը), աստիճան մը:

ՁՈՒԱՆ. գ. Պարան, ճոպան. թոկ. (հաստ), մալուխ. (նաւ կապելու), կառան. (բարակ), առատուկ,

առասան, լար. (առագաստի եզերքը կարուած), եզրալար. (առագաստները ամփոփելու), հանգրէճ. (կախելու, խեղդելու), խեղդ, խեղդան, խեղդալար. (շան), տոռն խառան. (ձիու), պախուց. (ուղտի), պարուսան. (վրանի), ասպարում. (սէզէ, մազէ), սիրայ. (պրտուէ), կեմ. (լաթ չորցընելու — ներ), ձգանք. (հաստ գերձանէ բարակ), թոկ :

ՊԱՀԵԼ. ԵՔ. Պահպանել, հսկել, հոգ տանիլ. ծածկել, դոցել. (գաղտնիքը), լուել, չըսել. (հիւանդ), խնամել, դարմանել. (հաւեր՝ մեղուներ), բուծանել. (մանուկ), տածել, սնուցանել. (որբեր) յանձանձել. (բերդ, դիրք, քաղաք), պաշտպանել. (խօսքը), յարգել. (խօսքը չ—), գրծել. (միտք), յիշել. (ծով՝ պահք), բռնել. (երեւոյթները), փըրկել. (իրեն), վերապահել. (բանէ մը ետ), զգուշանալ, զգուշացնել. (օրէնքը՝ պատուիրանքը), (յարգել, կատարել), դործագրել. (ամբողջէն մաս մը՝ գողնալով), խորել. (տաքէն՝ ցուրտէն). պահպանել. (վարժութիւնը), չկորսնցնել. [մէկուն գոյքը արգելքի տակ), պատանդել. (անեղծ՝ անվթար), չխաթարել. (հեռու), չմօտեցնել. (մեղու), մեղուաբուծութիւն ընել :

ՊԱՂԱՏԱՆԻՔ. գ. Թախանձանք, աղաչանք, աղերս(անք), ժտանք, խորովանք :

ՊԱՍՏԱՌ. գ. Կերպաս. (մետաքսէ), դիպակ. (բուրդէ), ասուի. (բամպակէ), կտաւ. (վուշէ), քթան. (անկողինի), պաստառակալ. սաւան. (մեռեալի), պատանք. (գազադի ետեւէն կրուած սեւ), օթոց. (պատերու), օթոց, վիժակ, սրահակ. (պատերու թուղթէ), որմաթուղթ. (մազի), շար :

ՔԱՆԱԼ. չբ. Աշխատիլ, ճգնիլ, տքնիլ, նկրտիլ, ջա-

նահնար ըլլալ, հետամտել, ճիգ թափել, փոյթ տանիլ:

ՋԻՆՋ. ա. Յտտակ, մաքուր, պայծառ, վճիտ, ակա-
նակիտ. (ջուր), զուլալ:

ՋԻՋԵԼ. Եբ. Սրբել, աւրել, մաքրել. (սովորութիւն՝
օրէնք՝ տուրք), խափանել. (վճիռ), բեկանել.
(որոշում՝ պայմանագիր), չեղեալ համարել. (բիծ՝
հետք), անհետացնել. (ազդեցութիւն), կոտորել,
ոչնչացնել. (գրուածքէն մաս մը), յապաւել, կըր-
ճատել. (բողոքովին), բնաջնջել. (ցեղը), անճի-
տել, մարել. (յիշատակ), մոռնալ, եղծանել.
(մեղք), քաւել. (իշաստկար ճճիներ), սատկեցը-
նել, լմնցնել. (փայլ), փայլատել:

ՌԱԶՄ. գ. Վաշտ, գունդ. պատերազմ, կռիւ, մարտ:

ՌԱԶՄԻԿ. ա. Ժողովրդային. հասարակ, հետեւակ.
(ռամիկը), Ժողովուրդ. ամբոխ, խուժան, խառ-
նադանճ, խուխայ:

ՍԱՀՄԱՆ. գ. Եզր, ծայր, վախճան, վերջ, չափ. սահ-
մանաքար, կոպար. (ժամանակ), պայմանաժամ,
ժամանակակէտ. (բառի), նկարագիր, մեկնու-
թիւն. (մոլորակի մը ընթացքին), պարունակ, ծիր:

ՍԱԹԼ. գ. Բեռան կառք. (վաչկատուն ցեղերու), վաչէ.
(ձեռքի), սայլակ. յոպնակ. (թնթանօթի), հաս-
տոց, հրետասայլ. (աստեղատուն), բազմոյթ, Մեծ
Արջ, Փոքր Արջ:

ՍԱՐՍԱՓ. գ. Սոսկում, ահուգող, պակուցութ, զար-
հուրանք, արհաւիրք, պախում:

ՍԵՂԱՆ. գ. Խնջոյք, կոչունք, հացկերոյթ, ճաշ. (գրե-
լու), գրասեղան. (եկեղեցիի), խորան. (զօհի),
զոհարան, բագին, ատրուշան. (աշխատութեան),
գործասեղան. փոքր ու ցած), նգոյր:

ՍԻԳԱԼ. չբ. Նազել, սամսարել, ընդդնիլ, կոտրտուիլ,
ճոխալ, ճխալ. սոնքալ, հպարտանալ, յօրանալ:

ՎԱԶԵԼ. չք. Սուրալ, արշաւել. երթալ. (ջուրի), հոսել. (ջուրի կաթիլ առ կաթիլ), ծորիլ, մղիլ, կաթել. (մէկուն), դիմել. (մէկուն վրայ), խոյանալ. (մէկուն՝ բանի մը վրայ), բազմութեամբ —, խուսել. (մէկուն —), հետամտել, հետապնդել. (ջրվէժի), գահավիժել. (խաղարանները՝ պարասրահները), յաճախել. (աչքին ջուրը՝ լոյսը), սորել. մէկտեղ —, զուգընթանալ. մրցիլ:

ՎԱՅՐԵՆԻ. ա. Բարբարոս, խուսդուխ, վայրագ. կատաղի. անհամբոյր, անընտել, աննուաճ:

ՎԱՐՍ. գ. Հեր, մաղ, ծամ, գիսակ. գիսաւորի պոչ:

ՎՍՏԱՀ. ա. Ապահով, հաստատ, ստոյգ. աներկբայ, անկասկած, հաւաստի, ճիշդ. (ձեռք), անվրէպ. (դատողութեան մէջ), անսխալ. ինքն իր վրայ —, ինքնավստահ. ինք իր վրայ չափազանց —, յանձնապատասխան, յանդուգն, խիզախ:

ՎՏԻՏ. ա. Նիհար, տխեղծ, աղկաղկ ճռգած, տկար, վատուժ, անզօր, զազիաղփուն, ազազուն, դաժած, ծիւրած. (բաժին), դոյզն. սակաւիկ:

ՏԱԽՏԱԿ. գ. Ատաղծի սղոցուած շերտ. տան ծածքի բարակ —, կաւար, խաբտումայ. (թմբուկի, ջութակի, մաղի), նուրբ —, խիմ. ուսի —, տափողն, փէճ. բացատրական —, պատկեր. ձեւ. տարագ. (տղոց) քարէ —, պնակիտ, գրատախտակ. թիւերու —, աղիւսակ. (ծանուցման՝ խառնութի ճակտին), ցուցատախտակ, ցուցանակ. միսի — յօշարան. երկաթեայ բարակ —, թանագ. թիթեղ. աշխարհագրական —, քարտէս. կուրծքի —, կրծոսկր, լանջոսկր. աղիւսախաղի —, աղիւսակարան. ճատրակի — ճատրակարան. նարտի —, տապեղ, տապալի. գրուանէն աւելի ցորենը մէկգլի առնելու —. արդակ. (աղօրիքի անխի կամ նաւու —), փառ. տ. տախտաւանդ:

ՏԱՂԱՆԴ . գ. Քանքար , ձիրք , տուրք , ընդունակու-
թիւն , կարողութիւն :

ՏԱՆՋԵՆ . նք. Չարչարել , կտտել , խոշտանգել , կոշկո-
ճել , կեղեքել , խուել , կռփել , լկկել . խաչել . նա-
հատակել :

ՐԱՄ . գ. Երամ , խումբ , դաս , հոյլ , բազմութիւն :

ՐՈՔ . գ. Աղեկատ , մարմենի , որոգ , մանկիք :

ՏԱՄՔԻԼ . չք. Չորնալ , ազազիլ , սարսատիլ . ծարաւէն
լեզուն — , պապակիլ , տսչորիլ . (հատնիլ) , կտրիլ ,
սպառիլ . (բոյսերու) , թուժիլ . (ճիւղերու) , գօսա-
նալ . անձրեւի պակասէն հողի — , երաշտանալ .
(անդամներու) , երիթանալ . (չահերու) , դադրիլ :

ՏԱԻ . գ. Խոցտուկ , կոտտանք , գլխու — , գլխացաւ .
գլխու կէս մասի — , անգար . փորի — , խիթ .
խորունկ — , կսկիծ , մորմոք , վիշտ , թախիծ .
ծննդական — , երկունք . խիղճի — , խայթ , խղ-
ճահարութիւն . բարակ — , ծիւրախտ , հիւծախտ .
— եր , հոգեր , տառապանք , տանջանք . պոչի — ,
քինախնդրութիւն :

ՏԵՂ . գ. Չարմ , տոհմ , ճեւ , սերունդ . ազգատոհմ .
դաս , դասակարգ . (թագաւորական) , ընտանիք ,
տուն . մարդկային — , մարդկութիւն . լաւ — է ,
քաջատոհմ :

ՏՆՈՐՔ . գ. Անրջանք , խելագարանք . ստուեր , պատ-
րանք . երեւակայութիւն , զառանցանք , բանդա-
գուշանք , եղջերուաքաղ , խուճապ :

(Ի) Այս տառով սկսած բառեր հին մատենագրութեան
միայն յատուկ են , և կը գտնուին Հ տառով սկը-
սած բառերու շարքին մէջ . գ . օ . Լիւծիլ՝ հիւ-
ծիլ , Լիսակ՝ հիւսակ :

ՓԱՂԱՔՇԱՆՔ . գ. Գգուանք , փայփայանք . նուաստ — ,
մեղմեխանք , քծինք , շնթանք , շողոքորթութիւն ,
երեսպաշտութիւն , շողոմ (ութիւն) , խնկարկութիւն :

ՓԱՅԼՈՒՆ . ա. Պայծառ , փաղփուռ , փողփողուռ , փայլփուռ , պաղպաղուռ , պօպղուռ , ճաճանչագեղ , շողշողուռ , լուսաւոր :

ՓԱՊԱՐ . գ. Խօռոչ , սոր , փորոք , ճեղք , ծերպ , խորչ , քարանձաւ :

ՓՈԹԵԼ . նք. Ծալել , կրկնել , խորշխորշել , փոթփոթիլ . (ճակատը) , կնճռել . (յօնքերը) , կծկել , պռստել . (ալիքները) , վէտվէտել :

ՔԱՂՏՐ . ա. Անուշ , քաղցրահամ . (ձայն) , մեղմ , հեշտ , դաշն , թաւշային . (ընկերութիւն) , հաճելի , ախորժելի . (աչքեր) , աղու , շնորհալի . (խօսքեր) , փաղաքշական , մեղրածոր . բարքով — , քաղցրաբարոյ , գիւրահամոյր . ականջի — , քաղցրալուր , քաղցրահնչիւն . քաղցրանուագ , քաղցրաձայն :

ՔՈՒՐՋ . գ. Կապերտ , ծուէն . ցնցոտի , հնոտի , դըրդւեակ , թրուշայ , ձունձ . — եր հագած , բըրդդըգեալ :

ՕՂԱԿ . գ. Անուր . կեռի — , ագոյց . կոճակի — , նառն , լամբակ . (անօթներու) , լամբ , կանթ , անկղ , ալանջ . լուծին մէջտեղը կապուած — , կանգըրիւ . կողովներու չուանէ — , ամատի . (փիղի քթի , օձի) , ման , գալար , քնթռնոց . (բագէլի ոտքի) , ոտնօղակ . կաթսան կախելու — , կեռօղակ , կըլըմպար . (երեւակի , անձեռոցի) , մանդակ . (գործիքներու ծայրին) , ծայրապանակ . (շան վիզի երկաթէ) , խառոց . — — օղակաւոր :

ՕՐՀԱՍ . գ. Մահաժամ , ճգնաժամ , հոգեվարք . տագնապ :

ՖԻՋԻՔԱԿԱՆ . ա. Բնական , նիւթական . մարմնական :

ՖՇԱԼ . չք. Բիթէն շնչել , բարկանալ , դժգմիլ , դըժմակամիլ , քիթ բերան ընել :

Կ Ա Չ Մ

Գայաեան «Հոմանիցներու Բառարան»ի
հրատարակութիւնը հովանաւորող Մարմիններու

Գահիրէի Յանձնախումբին անդամները՝

Հայր Վարդան Վարդապետ Խաչերեան

Վեր Հ. Զամբարձումեան

Ոսկան պէյ Մարտիկեան

Մէքր Յակոբ Աղազարմ

Տիար Կարօ Պալեան

Տօքթ. Պ. Փիլիպպոսեան

Տիար Մարտիրոս Շալվարեան

» Լիպարիս Նազարեանց

» Պետրոս Յովսէփեան

» Լեւոն Շալեան

» Արքափի Գափամանեան

» Մարգար Զօլագեան

» Ասատուր Պօղիկեան

» Ներսէս Զագլեան

Աղեքսանդրիոյ Յանձնախումբին անդամները՝

Արժ. Տ. Հայկազուն Գհնյ. Ոսկերիչեան

Տէր եւ Տիկին Տօք. Ե. Արօարունի

Մէքր Կրկուար Սարգիսեան

» **Գեորգ Քայարեան**

» **Միհրան Թէլեան**

Մէքր Սեփան Շահալազ

Տիար Յովնանէս Ագարեան

» **Յովսէփ Եուսուֆեան**

» **Բարսեղ Օհանեան**

» **Սաւրէն Կեօնեան**

Տօք. Բ. Նազարեան

Տիար Միքայէլ Կիւրնեան

» **Լեւոն Մաթոսեան**

» **Տիգրան Թահթանեան**

» **Մեսրոպ Նորասունկեան**

» **Երուանդ Աթանասեան**

» **Նշան Ամասունի**

» **Յակոբ Մարգարեան**

ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԳՐԱՍԷՐՆԵՐՈՒ

“ՀՈՄԱՆԻՇՆԵՐՈՒ ԲԱՌԱՐԱՆ,,ԻՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ՀՈՎԱՆԱԽՈՐՈՂ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

Յարգելի Հայրենակից ,

Ինք ամիսներէ ի վեր Շաքպիի Հայոց գերեզմանասան մէջ կը հանգչի Հայ միսէի անձնուէր մօտկներէն՝ ԲՐՈՑ. Յ. Թ. Փայպեան : Հարկ չի կայ հանրութեան ծանօթացնել զինքը . ան ինքզինքը նանչցուց՝ մեր գաղութին իր մասուցած քանկագին ծառայութիւններով , ու շինեց պատուաւոր անուն մը : Բոլորս ալ կը նանչնանք այն ազգօգուտ հսկայ դերը , զոր իր կենդանութեան կատարեց ողբացեալ ԲՐՈՑԷՍՕՐԸ , յիսուն տարիներու անընդհատ եւ անխոնջ աշխատութեամբ , իբր յայտնի մանկավարժ , վարպետ հրապարակախօս եւ գրող եւ իբր հասարակական մաքուր ու նուիրուած գործիչ ելլն :

Իր մահէն յետոյ ալ ողբացեալը շատ սիրած իր լեզուին , ու այս կերպով ազգին օգտակար ըլլալու գովելի նպատակով , տարիներով շփեցաւ , եւ իր մահէն հազիւ քսան մը տեւ առաջ յաջողեցաւ ի կատար ածել հոյակապ գործ մը , «Հումանիտեան Բառարան»ը , որ իր տեսակին մէջ անգուգական աշխատութիւն մըն է արդարեւ :

Կարելոր նկատեցինք ի լոյս բնծայել «Հումանիտեան Բառարան»ը , Հայ գրականութիւնը աննման երկով մը հոխացնելու նպատակով , եւ նաեւ , արժեաւոր հեղինակին հանդէպ երախտագիտական պատիւ մը կատարած ըլլալու համար :

« Հումանիտենու Բառարան » ի հրատարակութիւնը
Հովանաւորող Մարմինս այս առթիւ կոչ կ'ընէ Ձեզի ալ,
խնդրելով որ հանիք Ձեր օժանդակութիւնը մերինին
միացնել, որպէս զի մօտ օրէն կարենանք սկսիլ տպա-
գրութեան :

Կը խնդրենք ընդունիլ մեր յարգանաց հաւատօքն եւ
կանխայայտ շնորհակալութիւնները :

Գայտեան Հումանիտենու Բառարանի
հրատարակութեան

Դահլիշէի հովանաւորող Մարմին
Ս. Պետրոսեան

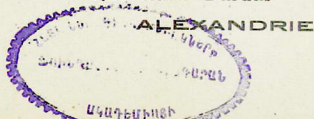
Հաւցե՛

COMITÉ DE PUBLICATION
DU DICTIONNAIRE KAYAYAN

Communauté Arménienne

Rne Abou - Dardar

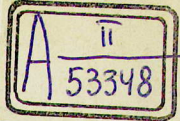
(Egypte)

[504.]

3

ԳԱՄ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

220053348